

ФАСИЛІТАЦІЯ (англ. facilitate – полегшувати, сприяти) – стиль пед. спілкування, який передбачає полегшення взаємодії під час спільної діяльності; ненав'язлива допомога групі чи окремій людині в пошуку способів виявлення і розв'язання проблем, налагодженні комунікативної взаємодії між суб'єктами діяльності.

Поняття введене К. Роджерсом, який вчителя називає фасилітатором спілкування. Вважає, що він допомогти учневі вчитися, виразити себе як особистість, зацікавити, підтримати. Для успішної взаємодії процес Ф. має ґрунтуватись на валідній інформації, коли члени груп надають відому їм інформацію у спосіб, прийнятний для інших вільному і компетентному виборі, що передбачає спільне розуміння цілей і завдань діяльності, виключає тиск і маніпулювання.

Здійснює Ф. фасилітатор – людина, яка має полегшити групі процес досягнення мети. По суті, це визначення стосується ідеального вчителя, якщо він компетентний і відкритий, уміє говорити і, особливо, слухати, може непомітно скоригувати хід спільної діяльності, надихнути учасників на ефективну взаємодію. Так, педагог на батьківських зборах організує спілкування учасників і сприяє тому, щоб їхня дискусія була продуктивною, зумовлювала вирішення проблем. У ролі фасилітатора педагог не пропонує власних рішень, а стимулює їх вироблення.

Далеко не кожний може виконати роль фасилітатора, оскільки це потребує особливих здібностей, умінь і навичок викликати до себе довіру, бути терплячим, налагоджувати ефективну взаємодію між членами групи, діагностувати, заохочувати, коригувати (поведінку) та ін.

Серед умінь Ф. можна виокремити такі:

- ставити відкриті питання, що потребують розгорненої відповіді. Як правило, починаються зі слів: як, коли, чому, навіщо;
- позитивно реагувати на будь-який сигнал, який іде від учасників групи. Наявність реакції учасника означає його включеність у процес. Це відкриває перспективи для роботи. Будь-яка репліка чи питання мають бути сприйняті зі щирим розумінням і повагою, за необхідності — переформульовані в позитивному ключі і розвинені;

- заохочувати висловлювання учасників;
- забезпечувати ясність позицій учасників у конфліктних ситуаціях;
- одержувати відповіді від групи, переадресовувати всім або окремим учасникам, не нав'язувати своєї точки зору;
- забезпечувати зворотній зв'язок;
- одержувати відповіді від групи, переадресовувати всім або окремим учасникам, не нав'язувати своєї точки зору;

Розрізняють базову і розвивальну Ф. У першому випадку процесом керує фасилітатор, пропонуючи групі найефективніші з його погляду прийоми роботи. У другому — члени групи самостійно обговорюють проблему і приймають рішення, а фасилітатор коригує, підказує, як швидше й конструктивніше діяти. При цьому він не ставить перед собою мети змінити поведінку учасників. Він лише сприяє залученню інформації, яка зумовлює розуміння доцільності поведінки. Якщо учасники доходять висновку, що її варто змінити, фасилітатор підказує можливі способи. Ф. активно використовують в зарубіжній практиці під час проведення тренінгів, занять у школі й ВНЗ. Ця технологія недостатньо вивчена, однак в останні роки набуває популярності в Україні.

Лит.: 1. Леонтьев О. М. Педагогическое общение. Новое в жизни, науке и технике // Педагогика и психология, 1970; 2. Роджерс К. Змпатия // Психология эмоций. — М, 1984; 3. Сорочан Т. Фасилітація — нова функція післядипломної педагогічної освіти // Освіта на Луганщині, 2004.

Н.М. Бібік